

## 5. การคลังสาธารณสุขุไทย

### 5.1 รายจ่ายเพื่อสุขภาพในภาพรวมของประเทศไทย

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา รายจ่ายเพื่อสุขภาพของประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจากร้อยละ 3.82 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ใน พ.ศ. 2523 เป็นร้อยละ 6.12 ใน พ.ศ. 2545 โดยเพิ่มในอัตราที่เร็วกว่าการเพิ่มของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ กล่าวคือ รายจ่ายด้านสุขภาพเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 7.95 ต่อปี ในมูลค่าจริง ในขณะที่ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 5.66 ต่อปี เมื่อคิดเป็นมูลค่าค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพเพิ่มขึ้นจากมูลค่า

25.315 ล้านบาท ใน พ.ศ. 2523 เป็นมูลค่า 333,798 ล้านบาท ใน พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นถึง 13.2 เท่า หากคิดเป็นค่าใช้จ่ายต่อหัวประชากร เพิ่มขึ้นจาก 545 บาท ใน พ.ศ. 2523 เป็น 5,336 บาท ใน พ.ศ. 2545 หรือเพิ่ม 9.8 เท่าในมูลค่าปัจจุบัน (ตารางที่ 6.48, 6.49, 6.50) โดยที่รายจ่ายด้านสุขภาพของประเทศส่วนใหญ่เป็นไปเพื่อการรักษาพยาบาลจะเห็นได้จากค่าใช้จ่ายด้านยามีสัดส่วนสูงกว่าร้อยละ 30 ของค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพโดยประมาณ 1 ใน 3 ของค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพทั้งหมด (ตารางที่ 6.50)

## 5.2 แหล่งที่มาของค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ

**5.2.1 แหล่งเงินจากภาครัฐ** แหล่งจ่ายที่ใหญ่ที่สุดของภาครัฐ คือ กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นหน่วยราชการส่วนกลาง ในช่วงทศวรรษ พ.ศ. 2523-2532 แหล่งเงินในภาครัฐมีสัดส่วนลดลงจากร้อยละ 29.9 ใน พ.ศ. 2523 เป็นร้อยละ 19.7 ใน พ.ศ. 2532 หลังจาก พ.ศ. 2532 แหล่งเงินภาครัฐมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ถึงร้อยละ 37.8 ใน พ.ศ. 2540 เนื่องจากเป็นช่วงที่เศรษฐกิจไทยเริ่มฟื้นตัวและเติบโตต่อเนื่องอย่างรวดเร็ว และรัฐบาลมีนโยบายมุ่งพัฒนาคนเป็นหลัก รวมทั้งการให้ความสำคัญกับนโยบายสุขภาพดีถ้วนหน้า แต่ในช่วงหลังภาวะวิกฤตเศรษฐกิจรัฐบาลต้องปรับลดงบประมาณเพื่อให้สอดคล้องกับเงื่อนไขที่ทำได้กับกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ทำให้แหล่งเงินภาครัฐมีแนวโน้มลดลงเป็นร้อยละ 32.9 ใน พ.ศ. 2544 และกลับเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 34.1 ใน พ.ศ. 2545 ทั้งนี้เนื่องจากรัฐบาลชุดปัจจุบันมีนโยบายสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าให้ครอบคลุมประชาชนทุกคน ซึ่งหากพิจารณาจากงบประมาณของกระทรวงสาธารณสุขจะเห็นว่าเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 6.7 ใน พ.ศ. 2544 เป็นร้อยละ 6.9 และ 7.6 ของงบประมาณทั้งประเทศใน พ.ศ. 2545 และ พ.ศ. 2547 ตามลำดับ (ตารางที่ 6.48, 6.49 ภาพที่ 6.37)

**5.2.2 แหล่งเงินจากภาคเอกชน** ภาคเอกชนมีแหล่งเงินจากครัวเรือนที่เป็นแหล่งจ่ายที่ใหญ่ที่สุด เนื่องจากความครอบคลุมของหลักประกันสุขภาพยังไม่ครบ 100 เปอร์เซ็นต์ มีประชาชนกลุ่มที่ไม่มีหลักประกันสุขภาพ อีกประมาณร้อยละ 30 ที่จะต้องจ่ายเงินจากกระเป๋าตนเองเพื่อซื้อบัตรสุขภาพโดยตรง รวมทั้งพฤติกรรมของประชาชนที่ยังนิยมการรักษาตัวเองด้วยการซื้อยามากินเอง ทำให้แหล่งเงินจากครัวเรือนมีบทบาทมากในการจัดบริการสุขภาพ โดยมีสัดส่วนที่เกินกว่าร้อยละ 60 มาโดยตลอด (ตารางที่ 6.48, 6.49, ภาพที่ 6.35) โดยในปี พ.ศ. 2523 แหล่งเงินจากครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 68.6 เพิ่มขึ้นสูงสุดใน พ.ศ. 2532 เป็นร้อยละ 80.1 เนื่องจากการปรับลดงบประมาณจากภาครัฐ ทำให้ครัวเรือนต้องรับภาระค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพเพิ่มมากขึ้น หลังจาก พ.ศ. 2532 จนถึงช่วงวิกฤตเศรษฐกิจใน พ.ศ. 2540 แหล่งเงินจากครัวเรือนมีแนวโน้มที่มีสัดส่วนลดลงเรื่อยๆ เป็นร้อยละ 62.2 โดยมีความสัมพันธ์ที่ผกผันกับแหล่งเงินภาครัฐ และกลับเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 67.03 ใน พ.ศ. 2543 ซึ่งเป็นช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจ งบประมาณภาครัฐมีการปรับลดลง ในอนาคตหากเศรษฐกิจมีแนวโน้มดีขึ้นและทำให้มีงบประมาณภาครัฐสนับสนุนเพิ่มขึ้น เนื่องจากเป้าหมายของการปฏิรูประบบสุขภาพที่มุ่งเน้นการสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ตลอดจนนโยบายการพัฒนาคุณภาพบริการของสถานพยาบาล ทำให้ประชาชนมีแนวโน้มที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมาใช้บริการจากสถานพยาบาลมากขึ้น ซื้อยามากินเองน้อยลง ซึ่งจะส่งผลให้สัดส่วนของค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพในส่วนของครัวเรือน มีแนวโน้มลดลงเรื่อยๆ

**5.2.3 แหล่งเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ** พบว่า เงินช่วยเหลือต่างประเทศด้านสาธารณสุขมีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 1.44 ใน พ.ศ. 2523 เหลือร้อยละ 0.15 ใน พ.ศ. 2533 และมีแนวโน้มลดลงเรื่อยๆ เหลือเพียงร้อยละ 0.06 ใน พ.ศ. 2544 แต่ใน พ.ศ. 2545 เป็นต้นมา กลับพบว่า เงินช่วยเหลือต่างประเทศด้านสาธารณสุขมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 0.11 ใน พ.ศ. 2545 ในอนาคตประเทศไทยจะมีแนวโน้มเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศอื่นมากขึ้น โดยเฉพาะประเทศแถบอินโดจีน

ตารางที่ 6.48 ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ มูลค่าปัจจุบัน พ.ศ. 2523-พ.ศ. 2545 (ล้านบาท)

พ.ศ.	ภาครัฐ										ภาคเอกชน			เงินช่วยเหลือ		รวมรายจ่าย เพื่อสุขภาพ ทั้งหมด	รายจ่าย สุขภาพ ต่อคนต่อบาท	ร้อยละ ของ GDP
	กระทรวง สาธารณสุข	กระทรวง อื่น	กระทรวง สวัสดิการ สังคม	สวัสดิการ รัฐวิสาหกิจ	กองทุน ทดแทนแรงงาน	ประกัน สังคม	รวม	ร้อยละ	ประกันสุขภาพ กับบริษัทเอกชน และนายจ้าง	ครีเอทีฟ และนายจ้าง	รวม	ร้อยละ	รวม	ต่างประเทศ	ร้อยละ			
2523	4,495	2,210	660	111	100	-	7,576	29.93	224	17,150	17,374	68.63	365	1.44	25,315	544.94	3.82	
2524	5,572	2,335	995	167	149	-	9,418	29.66	284	21,229	21,513	67.75	824	2.59	31,755	668.70	4.18	
2525	6,652	2,888	1,219	204	153	-	11,066	31.73	318	23,109	23,427	67.18	380	1.09	34,873	719.16	4.14	
2526	7,902	3,134	1,482	248	205	-	12,971	31.50	350	27,469	27,819	67.55	391	0.95	41,181	832.63	4.47	
2527	8,618	3,467	1,791	300	250	-	14,426	27.61	469	36,951	37,420	71.63	395	0.76	52,241	1,036.61	5.29	
2528	9,044	3,716	2,157	362	236	-	15,515	26.18	547	42,751	43,298	73.06	452	0.76	59,265	1,146.75	5.61	
2529	9,275	3,965	2,594	435	221	-	16,490	24.96	630	48,432	49,062	74.27	508	0.77	66,060	1,254.78	5.83	
2530	9,525	4,082	2,828	474	274	-	17,183	22.70	756	57,258	58,014	76.63	507	0.67	75,704	1,439.10	5.82	
2531	10,373	4,338	3,156	529	347	-	18,743	20.83	951	69,955	70,906	78.81	319	0.35	89,968	1,649.70	5.77	
2532	11,733	4,448	3,521	590	397	-	20,689	19.69	1,162	82,988	84,150	80.07	252	0.24	105,091	1,895.31	5.66	
2533	16,225	4,558	4,316	723	443	-	26,265	20.96	1,403	97,450	98,853	78.89	184	0.15	125,302	2,224.04	5.74	
2534	20,569	4,699	5,127	859	624	778	32,656	23.52	1,544	104,348	105,892	76.28	270	0.19	138,818	2,449.93	5.54	
2535	24,604	4,840	5,854	981	753	2,057	39,089	24.75	1,775	116,745	118,520	75.03	356	0.23	157,965	2,753.20	5.58	
2536	32,898	4,928	7,906	1,291	927	2,473	50,423	27.39	2,061	131,297	133,358	72.45	281	0.15	184,062	3,141.85	5.81	
2537	39,319	5,558	9,954	1,668	1,169	3,773	61,441	30.73	2,307	136,047	138,354	69.19	154	0.08	199,949	3,405.40	5.51	
2538	45,833	6,677	11,156	1,869	1,370	3,991	70,896	31.17	4,984	151,508	156,492	68.79	89	0.04	227,477	3,837.50	5.43	
2539	55,861	7,768	13,587	2,418	1,610	6,239	87,483	33.97	6,296	163,693	169,989	66.01	35	0.01	257,507	4,307.00	5.58	
2540	68,934	7,182	15,503	2,756	1,987	10,245	106,607	37.80	7,518	167,780	175,298	62.16	96	0.03	282,001	4,663.80	5.96	
2541	65,065	5,740	16,440	2,817	1,630	7,637	99,329	35.98	7,803	168,876	176,679	63.99	82	0.03	276,090	4,514.50	5.97	
2542	62,787	6,087	15,174	2,539	1,404	7,676	95,667	33.66	8,171	180,356	188,527	66.33	41	0.01	284,235	4,615.90	6.13	
2543	63,001	6,195	17,062	1,622	1,257	9,623	98,760	32.95	7,291	193,634	200,925	67.03	72	0.02	299,757	4,852.80	6.09	
2544	61,563	7,134	19,180	3,013	1,277	13,543	105,710	32.91	8,400	206,942	215,342	67.03	187	0.06	321,239	5,173.40	6.26	
2545	70,923	6,884	20,475	3,081	1,220	11,223	113,806	34.09	9,734	209,886	219,620	65.80	372	0.11	333,798	5,336.10	6.12	

ที่มา: 1. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ภายใต้อำนวยการของนายพ.ศ. 2494-พ.ศ. 2545

2. นพ.วิโรจน์ ตั้งเจริญเสถียร, ทุกข์ สมุทัย ในระบบสาธารณสุข พ.ศ. 2539

3. Charles Myers, Financing Health Services and Medical Care in Thailand, 1985

**หมายเหตุ:** วิธีการประมาณค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ

1. กระทรวงสาธารณสุข ใช้ตัวเลขจริง จากสำนักรับนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
2. กองทุนทดแทนแรงงาน / ประกันสังคม ใช้ตัวเลขจริงจากสำนักงานประกันสังคม
3. สวัสดิการข้าราชการ ใช้ตัวเลขจริงจากกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง
4. รายงานด้านสุขภาพของครัวเรือนและนายจ้าง ใช้ตัวเลขจากรายได้ประชาชาติของประเทศไทยจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยตั้งแต่ พ.ศ. 2537 เป็นต้นมา มีการปรับข้อมูลใหม่คือ รายงานด้านสุขภาพของครัวเรือนและนายจ้าง จะมีเฉพาะค่ารักษาพยาบาล ค่ายาเวชภัณฑ์และอุปกรณ์ทางการแพทย์เท่านั้น โดยตัดส่วนที่เป็นค่าใช้จ่ายด้านบริการประกันอุบัติเหตุออกไปไว้ในหมวดบริการอื่น ทำให้รายจ่ายดังกล่าวลดลง
5. กระทรวงอื่น
  - 5.1 พ.ศ. 2523 - 2526 ใช้จาก Financing Health Services and Medical Care in Thailand, Charles Myers, 2528.
  - 5.2 พ.ศ. 2527 - 2535 (ปีคู่) ใช้ตัวเลขจากทุกซ์ / สมุทัย ของ น.พ.วีโรจน์
  - 5.3 พ.ศ. 2527 - 2535 (ปีคี่) ใช้ 2 ปี ติดกันเฉลี่ย
  - 5.4 พ.ศ. 2537 - 2543 ใช้ตัวเลขจัดสรรงบประมาณจากสำนักงบประมาณ
  - 5.5 พ.ศ. 2544 - 2545 ใช้ตัวเลขรายจ่ายจริงจากกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง ประมวลผลโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
6. สวัสดิการรัฐวิสาหกิจ
  - คิดเป็นสัดส่วนคงที่ของสวัสดิการข้าราชการ โดยคิด =  $\frac{\text{สวัสดิการข้าราชการ} \times 1,668}{9,954}$   
(ใช้ตัวเลข พ.ศ. 2537 จาก NHA เป็นฐานในการคำนวณ)
  - พ.ศ. 2539-2545 ใช้ตัวเลขจริงจากสำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ, สำนักงบประมาณ
7. ประกันสุขภาพกับบริษัทเอกชน
 

ข้อมูล พ.ศ. 2523 - 2529 Charles Myers ได้จากกรมการประกันภัย

พ.ศ. 2537 วีโรจน์ ตั้งเจริญเสถียร

  - 7.1 พ.ศ. 2523 - 2526 ใช้ paper ของ Charles Myer
  - 7.2 พ.ศ. 2527 - 2537 ใช้สัดส่วน private insurance ต่อ Total private health expenditure ระหว่าง พ.ศ. 2526 (~1.26) และ พ.ศ. 2537 (~1.62) แล้วเฉลี่ยสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ
  - 7.3 พ.ศ. 2538-2545 ใช้ตัวเลขจริงจากกรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์
8. เงินช่วยเหลือต่างประเทศ
  - 8.1 พ.ศ. 2523 - 2526 ใช้ paper Charles Myers
  - 8.2 พ.ศ. 2527 - 2535 (คู่) ใช้ paper Viroj
  - 8.3 พ.ศ. 2527 - 2536 ใช้ค่า 2 ปี ติดกันเฉลี่ย
  - 8.4 พ.ศ. 2537 - 2544 ใช้ตัวเลขจาก วีโรจน์ ตั้งเจริญเสถียรและคณะ, รายงานบัญชีรายจ่ายสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2537 - 2544
  - 8.5 พ.ศ. 2545 รวบรวมข้อมูลจากองค์การอนามัยโลก กรมวิเทศสหการและกรมทุกกรมในกระทรวงสาธารณสุข
9. ประมาณการการบริโภคยา ใน พ.ศ. 2545 ใช้ตัวเลขจาก บทที่ 6 ตารางที่ 6.39

ตารางที่ 6.49 สัดส่วนของแหล่งรายจ่ายเพื่อสุขภาพในภาพรวมของประเทศไทย พ.ศ. 2523 - พ.ศ. 2545 ในมูลค่า พ.ศ. 2531

แหล่งที่มาของเงิน	2523	2524	2525	2526	2527	2528	2529	2530	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2537	2538	2539	2540	2541	2542	2543	2544	2545
<b>1. ภาครัฐ</b>																							
กระทรวงสาธารณสุข	17.76	17.55	19.07	19.19	16.50	15.26	14.04	12.58	11.53	11.16	12.95	14.82	15.58	17.87	19.67	20.15	21.69	24.44	23.57	22.10	21.02	19.16	21.25
กระทรวงอื่น	8.73	7.98	8.14	7.61	6.64	6.27	6.00	5.39	4.82	4.23	3.04	3.39	3.06	2.68	2.78	2.94	3.02	2.55	2.08	2.14	2.07	2.22	2.06
สวัสดิการข้าราชการ	2.61	3.13	3.50	3.60	3.43	3.64	3.93	3.74	3.51	3.35	3.44	3.69	3.71	4.30	4.98	4.91	5.28	5.50	5.95	5.34	5.69	5.97	6.13
สวัสดิการรัฐวิสาหกิจ	0.44	0.53	0.58	0.60	0.57	0.61	0.66	0.63	0.59	0.56	0.58	0.62	0.62	0.70	0.83	0.82	0.94	0.98	1.02	0.89	0.54	0.94	0.92
กองทุนทดแทนแรงงาน	0.40	0.47	0.44	0.50	0.48	0.40	0.33	0.36	0.39	0.38	0.35	0.45	0.48	0.50	0.58	0.60	0.62	0.70	0.59	0.49	0.42	0.40	0.37
ประกันสังคม	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.56	1.30	1.34	1.89	1.75	2.42	3.63	2.77	2.70	3.21	4.22	3.36
รวม	29.93	29.66	31.73	31.50	27.61	26.18	24.96	22.70	20.83	19.69	20.96	23.52	24.75	27.39	30.73	31.17	33.97	37.80	35.98	33.66	32.95	32.91	34.09
<b>2. ภาคเอกชน</b>																							
ประกันสุขภาพกับบริษัทเอกชน	0.88	0.89	0.91	0.85	0.90	0.92	0.95	1.00	1.06	1.11	1.12	1.11	1.12	1.12	1.15	2.19	2.44	2.66	2.82	2.88	2.43	2.61	2.92
ครัวเรือนและนายจ้าง	67.75	66.85	66.27	66.7	70.73	72.14	73.32	75.63	77.76	78.97	77.77	75.17	73.91	71.33	68.04	66.6	63.57	59.5	61.17	63.45	64.6	64.42	62.88
รวม	68.63	67.75	67.18	67.55	71.63	73.06	74.27	76.63	78.81	80.07	78.89	76.28	75.03	72.45	69.19	68.79	66.01	62.16	63.99	66.33	67.03	67.03	65.80
<b>3. อื่นๆ</b>																							
เงินช่วยเหลือต่างประเทศ	1.44	2.59	1.09	0.95	0.76	0.76	0.77	0.67	0.35	0.24	0.15	0.19	0.23	0.15	0.08	0.04	0.01	0.03	0.03	0.01	0.02	0.06	0.11
รวม (ร้อยละ)	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
รวมรายจ่ายเพื่อสุขภาพทั้งหมด (ล้านบาท)	34,916	40,415	42,246	48,131	60,187	66,824	73,275	80,184	89,968	99,033	111,635	116,955	127,368	143,634	149,962	161,255	172,438	178,935	162,025	166,284	172,671	182,108	187,949
อัตราเพิ่ม (%)	-	15.75	4.53	13.93	25.05	11.03	9.65	9.43	12.20	10.08	12.72	4.77	8.90	12.77	4.41	7.53	6.93	3.77	-9.45	2.63	3.84	5.47	3.21
ร้อยละของ GDP	3.82	4.18	4.14	4.47	5.29	5.61	5.83	5.82	5.77	5.66	5.74	5.54	5.58	5.81	5.51	5.43	5.58	5.96	5.97	6.13	6.09	6.26	6.12
ประชากร (ล้านคน)	46.45	47.49	48.49	49.46	50.40	51.68	52.65	52.61	54.54	55.45	56.34	56.66	57.37	58.58	58.72	59.28	59.79	60.46	61.15	61.58	61.77	62.09	62.55
รายจ่ายต่อคนต่อปี (บาท)	752	851	871	973	1,194	1,293	1,392	1,524	1,650	1,786	1,981	2,064	2,220	2,452	2,554	2,720	2,884	2,959	2,649	2,700	2,795	2,933	3,005
อัตราเพิ่ม (%)	-	13.21	2.37	11.70	22.72	8.28	7.63	9.51	8.23	8.27	10.94	4.17	7.56	10.44	4.16	6.50	6.03	2.60	-10.48	1.93	3.52	4.94	2.45

ที่มา: ตารางที่ 6.48

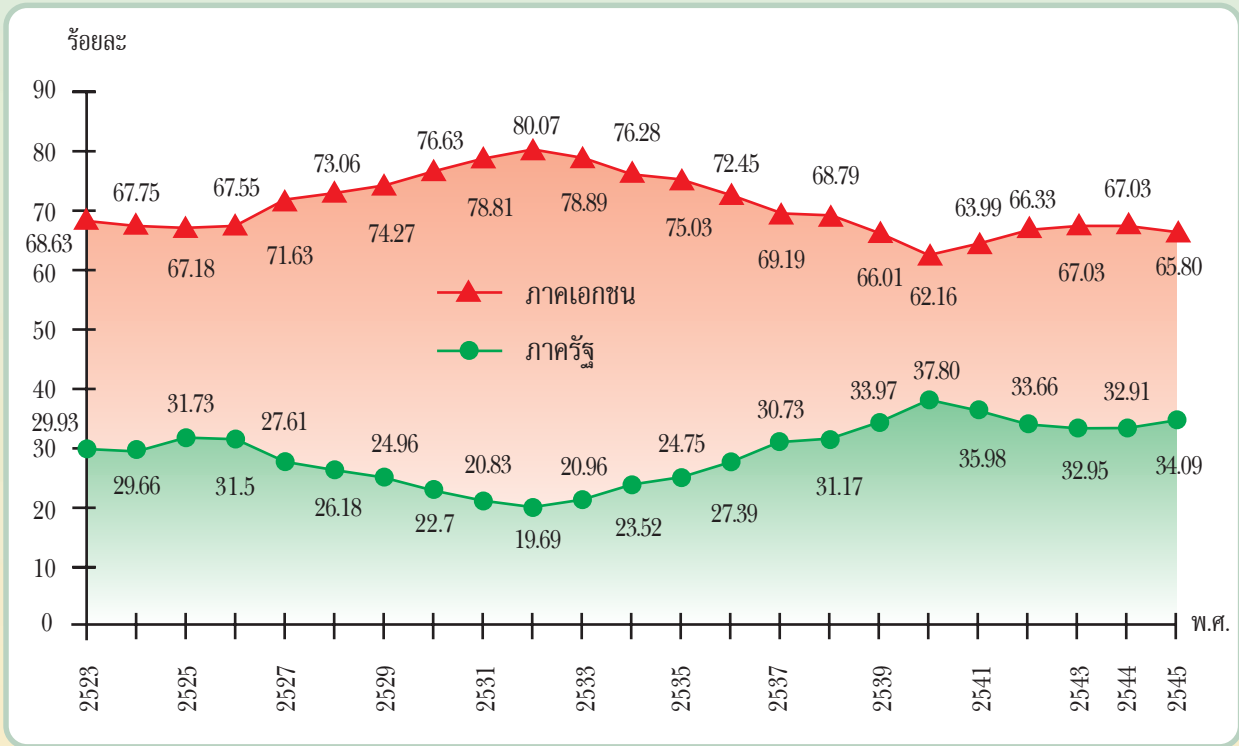
ตารางที่ 6.50 ค่าใช้จ่ายด้านยาและค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ พ.ศ. 2523-พ.ศ. 2545 (ล้านบาท)

พ.ศ.	ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ			ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ			ค่าใช้จ่ายด้านยา					
	มูลค่าจริง	มูลค่าในปี พ.ศ. 2531	อัตราเพิ่ม	มูลค่าจริง	มูลค่าในปี พ.ศ. 2531	อัตราเพิ่ม	มูลค่าจริง	มูลค่าในปี พ.ศ. 2531	อัตราเพิ่ม	ร้อยละของ GDP	ร้อยละของ GDP	ร้อยละของจ่ายด้านสุขภาพ
2523	662,482	913,733	4.61	25,315	34,916	-	3.82	-	-	-	-	-
2524	760,356	967,706	5.91	31,755	40,415	15.75	4.18	-	-	-	-	-
2525	841,569	1,019,501	5.35	34,873	42,246	4.53	4.14	-	-	-	-	-
2526	920,989	1,076,432	5.58	41,181	48,131	13.93	4.47	16,686	19,502	-	1.81	40.52
2527	988,070	1,138,353	5.75	52,241	60,187	25.05	5.29	20,629	23,767	21.87	2.09	39.49
2528	1,056,496	1,191,255	4.65	59,265	66,824	11.03	5.61	26,317	29,674	24.85	2.49	44.41
2529	1,133,397	1,257,177	5.53	66,060	73,275	9.65	5.83	18,669	20,708	-30.21	1.65	28.26
2530	1,299,913	1,376,847	9.52	75,704	80,184	9.43	5.82	21,352	22,616	9.21	1.67	28.73
2531	1,559,804	1,559,804	13.29	89,968	89,968	12.20	5.77	26,674	26,674	17.94	1.71	29.65
2532	1,856,992	1,749,952	12.19	105,091	99,033	10.08	5.66	33,763	31,817	19.28	1.82	32.13
2533	2,183,545	1,945,372	11.23	125,302	111,635	12.72	5.74	35,369	31,511	-0.96	1.62	28.23
2534	2,506,635	2,111,862	8.56	138,818	116,955	4.77	5.54	39,464	33,249	5.51	1.57	28.43
2535	2,830,914	2,282,572	8.08	157,965	127,368	8.90	5.58	42,770	34,486	3.72	1.51	27.08
2536	3,170,258	2,473,937	8.38	184,062	143,634	12.77	5.81	42,364	33,059	-4.14	1.34	23.02
2537	3,629,341	2,722,006	10.03	199,949	149,962	4.41	5.51	52,823	39,617	19.83	1.45	26.41
2538	4,186,212	2,967,542	9.02	227,477	161,255	7.53	5.43	68,437	48,514	22.46	1.63	30.08
2539	4,611,041	3,087,751	4.05	257,507	172,438	6.93	5.58	81,440	54,536	12.41	1.77	31.63
2540	4,732,610	3,002,925	-2.75	282,001	178,935	3.77	5.96	92,728	58,838	7.89	1.98	32.88
2541	4,626,447	2,715,051	-9.59	276,090	162,025	-9.45	5.97	82,888	48,643	-17.33	1.82	30.02
2542	4,637,079	2,712,800	-0.08	284,235	166,284	2.63	6.13	91,208	53,359	9.70	1.98	32.09
2543	4,923,263	2,835,981	4.54	299,757	172,671	3.84	6.09	102,400	58,986	10.55	2.08	34.16
2544	5,133,836	2,910,338	2.62	321,239	182,108	5.47	6.26	116,767	66,194	12.22	2.27	36.35
2545	5,451,854	3,069,738	5.48	333,798	187,949	3.21	6.12	120,290	67,731	2.32	2.21	36.04
		Average	5.66			7.95				6.77		

ที่มา: ตารางที่ 6.48 และตารางที่ 6.49

หมายเหตุ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมีการปรับตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศใหม่ตั้งแต่ พ.ศ. 2537 เป็นต้นมา

ภาพที่ 6.35 แนวโน้มสัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ ภาครัฐและภาคเอกชน พ.ศ. 2523 - พ.ศ. 2545



- ที่มา:
1. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รายงานได้ประชาชาติของไทย พ.ศ. 2494-2545
  2. วิโรจน์ ตั้งเจริญเสถียร, ทุกซ์ สมุทัย ในระบบสาธารณสุข พ.ศ. 2539
  3. Charles Myers, Financing Health Services and Medical Care in Thailand, 1985.

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศต่างๆ ในเอเชีย (ตารางที่ 6.51) พบว่า รัฐบาลยังให้ความสำคัญแก่บริการทางด้านสุขภาพไม่สูงนัก โดยปล่อยให้ประชาชนเป็นผู้รับภาระส่วนใหญ่ในเรื่องค่าใช้จ่ายสุขภาพด้วยตนเอง

ตารางที่ 6.51 ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพเปรียบเทียบประเทศต่างๆ ในเอเชีย

ประเทศ	ค่าใช้จ่ายต่อหัว (USD)	% ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ	สัดส่วนการจ่ายรัฐ : ประชาชน
อินโดนีเซีย	77	2.4	25.1 : 74.9
ฟิลิปปินส์	169	3.3	45.2 : 54.8
ศรีลังกา	122	3.6	48.9 : 51.1
มาเลเซีย	345	3.8	53.7 : 46.3
ไทย (2545)	124	6.1	34.1 : 65.8
สิงคโปร์	993	3.9	33.5 : 66.5
เกาหลีใต้	948	6.0	44.4 : 55.6

ที่มา: The world health report, 2004 (เป็นข้อมูล พ.ศ. 2544)

หมายเหตุ: ตัวเลข พ.ศ. 2545 คิดอัตรา 43.1 บาท ต่อ 1 USD

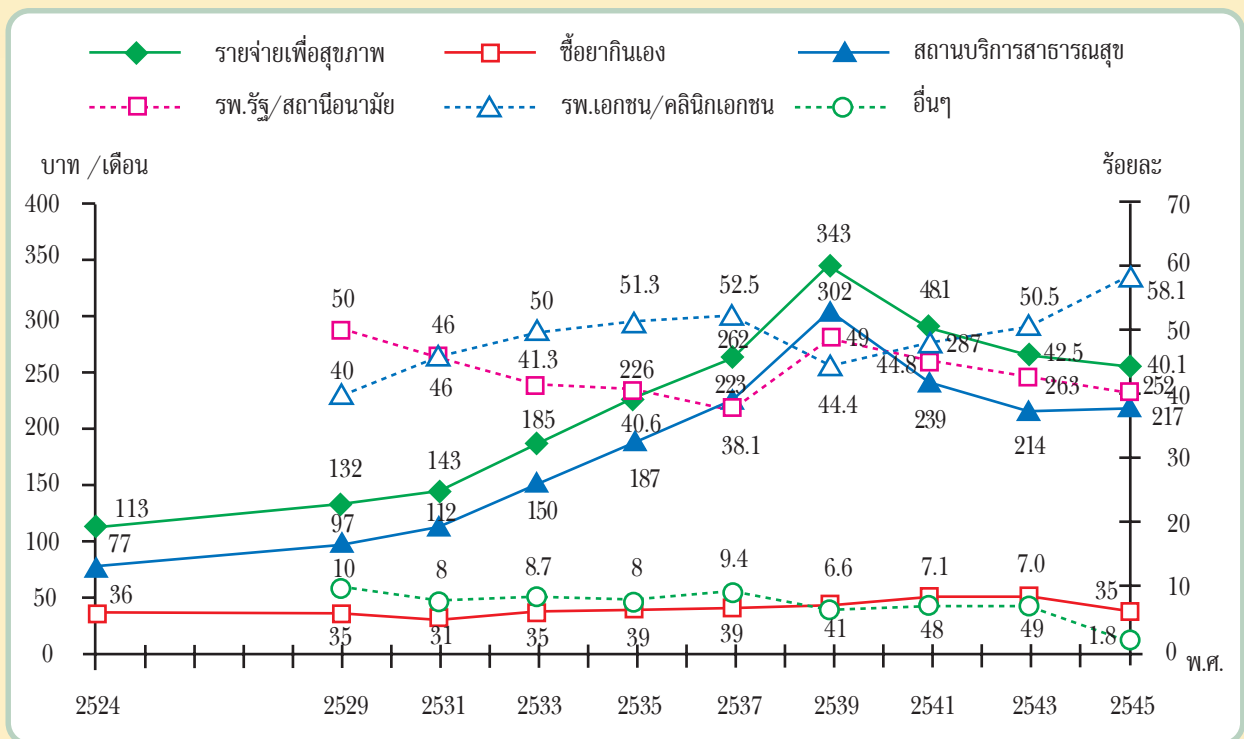
### 5.3 รายจ่ายเพื่อสุขภาพในครัวเรือน

สำนักงานสถิติแห่งชาติได้สำรวจรายได้และรายจ่ายของครัวเรือนเป็นการประจำทุก 5 ปี มาตั้งแต่ พ.ศ. 2519, 2524, 2529 และดำเนินการสำรวจทุก 2 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2531 จนถึง พ.ศ. 2545 รายจ่ายสุขภาพของครัวเรือนไทยได้แสดงไว้ในตารางที่ 6.52 ในรอบ 21 ปี ระหว่าง พ.ศ. 2524-2545 ขนาดของครัวเรือนไทยเล็กลงจาก 4.5 คนเป็น 3.5 คน รายจ่ายเพื่อสุขภาพในช่วง พ.ศ. 2524 - 2539 ค่อนข้างคงที่อยู่ระหว่างร้อยละ 3.6 - 3.9 ของรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคของครัวเรือนในแต่ละเดือน และเริ่มมีแนวโน้มลดลงเป็นร้อยละ 3.2 ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ เป็นต้นมา จนถึง พ.ศ. 2545 เหลือร้อยละ 2.6 ของรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคของครัวเรือนในแต่ละเดือน โดยมีข้อสังเกตที่สำคัญ คือ

**5.3.1 รายจ่ายเพื่อสุขภาพของครัวเรือนสำหรับการซื้อยากินเอง** มีสัดส่วนลดลงตามลำดับ จากร้อยละ 31.9 ใน พ.ศ. 2524 เหลือร้อยละ 11.9 ใน พ.ศ. 2539 ในทางตรงกันข้าม สัดส่วนของรายจ่ายที่ซื้อบริการในสถานพยาบาล (ซึ่งในที่นี้รวมถึงการบริโภคน้ำดื่ม) ทั้งคลินิกเอกชน รพ.รัฐ และเอกชน เป็นต้น มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยตลอดจากร้อยละ 68.1 ใน พ.ศ. 2524 เป็นร้อยละ 88.0 ใน พ.ศ. 2539

แนวโน้มดังกล่าวเกิดการเปลี่ยนแปลงเมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ใน พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ทำให้ประชาชนหันมาซื้อยากินเองเพิ่มมากขึ้นเป็นร้อยละ 18.6 ใน พ.ศ. 2543 รวมทั้งมีค่าใช้จ่ายที่ซื้อบริการจากสถานพยาบาลลดลง โดยมีข้อสังเกตว่า รายจ่ายที่ซื้อบริการในสถานพยาบาลกลับเพิ่มขึ้นเฉพาะสถานพยาบาลเอกชน แต่เมื่อเศรษฐกิจฟื้นตัวใน พ.ศ. 2545 ประชาชนมีรายจ่ายในการซื้อยากินเองลดลงเหลือร้อยละ 13.9 และกลับมีค่าใช้จ่ายที่ซื้อบริการจากสถานพยาบาลเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะสถานพยาบาลเอกชน (ภาพที่ 6.36 และตารางที่ 6.52)

ภาพที่ 6.36 รายจ่ายเพื่อสุขภาพของครัวเรือน พ.ศ. 2524 - พ.ศ. 2545



ที่มา: รายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ



**ตารางที่ 6.52** แบบแผนรายจ่ายเพื่อสุขภาพของครัวเรือน (บาทต่อเดือน) พ.ศ. 2524 - พ.ศ. 2545

แบบแผนรายจ่าย เพื่อสุขภาพของครัวเรือน	2524	2529	2531	2533	2535	2537	2539	2541	2542	2543	2544	2545
	บาท %	บาท %	บาท %	บาท %	บาท %	บาท %	บาท %	บาท %	บาท %	บาท %	บาท %	บาท %
ขนาดของครัวเรือน (คน)	4.5	4.3	4.0	4.1	3.9	3.8	3.7	3.7	3.7	3.6	3.6	3.5
รายจ่ายทั้งหมด / เดือน	3,374	3,783	4,161	5,437	6,529	7,567	9,190	10,389	10,238	9,848	10,025	10,889
รายจ่ายเพื่อการอุปโภค บริโภค/เดือน	3,151	3,486	3,804	4,942	5,892	6,787	8,072	8,966	8,903	8,558	8,758	9,601
รายจ่ายเพื่อสุขภาพ/เดือน	113	132	143	185	226	262	343	287	273	263	264	252
ช้อยากินเอง	36	31.9	35	35	39	39	41	48	42	49	46	35
สถานบริการสาธารณสุข	77	68.1	97	150	187	223	302	239	231	214	218	217
- รพ.รัฐ / สถานีอนามัย	-	48	50	62	76	85	148	107	94	91	98	87
- รพ.เอกชน / คลินิกเอกชน	-	39	40	75	96	117	134	115	122	108	110	126
- อื่น ๆ	-	10	9	13	15	21	20	17	15	15	10	4
				8.7	8.0	9.4	6.6	7.1	6.5	7.0	4.6	1.8

**ที่มา:** รายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ

**5.3.2 ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพเพื่อรับบริการในสถานบริการเอกชน** มีสัดส่วนสูงขึ้นขณะที่ภาครัฐลดลง จากตารางที่ 6.52 จะเห็นได้ว่า รายจ่ายเพื่อสุขภาพของครัวเรือนเพื่อซื้อบริการที่ภาคเอกชน ทั้งคลินิกและโรงพยาบาลเอกชน มีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นระหว่าง พ.ศ. 2529 ถึง 2537 โดยเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 40 ใน พ.ศ. 2529 เป็นร้อยละ 52.5 ใน พ.ศ. 2537 ในทางตรงกันข้าม รายจ่ายของครัวเรือนสำหรับบริการที่ รพ.รัฐและสถานีนอนามัยนั้น มีสัดส่วนลดลงจากร้อยละ 50 ใน พ.ศ. 2529 เป็นร้อยละ 38.1 ใน พ.ศ. 2537 แต่เมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจระยะแรกครัวเรือนมีแนวโน้มไปใช้บริการที่โรงพยาบาลรัฐ และสถานีนอนามัยเพิ่มขึ้นและไปโรงพยาบาล / คลินิกเอกชนลดลง สำหรับบริการอื่นๆ เช่น บริการทันตกรรม ตรวจวัดสายตา ประกอบแว่น เป็นต้น มีสัดส่วนระหว่างร้อยละ 8-10 ของรายจ่ายเพื่อสุขภาพของครัวเรือน และมีข้อน่าสังเกตว่าตั้งแต่ พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นช่วงที่เศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัว รายจ่ายของครัวเรือนสำหรับบริการที่โรงพยาบาล / คลินิกเอกชนเพิ่มขึ้น

รายจ่ายสุขภาพที่ครัวเรือนจ่ายนั้นเป็นการซื้อขายสินค้าและบริการระหว่างผู้ป่วยแต่ละคนกับผู้ให้บริการ มีลักษณะเป็น Individual transaction ในตลาดบริการทางการแพทย์นั้น ผู้บริโภคไม่มีอำนาจการต่อรองกับแพทย์ ทั้งนี้ เพราะแพทย์ในฐานะผู้รู้ทางด้านเทคนิคมีความรู้มากกว่าผู้บริโภค (unilateral information) แพทย์จึงสามารถกำหนดอุปสงค์ทั้งชนิดและปริมาณให้แก่ผู้บริโภคได้ (supplier dictated demand) ทำให้กลไกตลาดไม่สามารถทำงานได้อย่างสมบูรณ์ (Imperfect market) ซึ่งก่อให้เกิดความด้อยประสิทธิภาพในระบบอย่างมาก

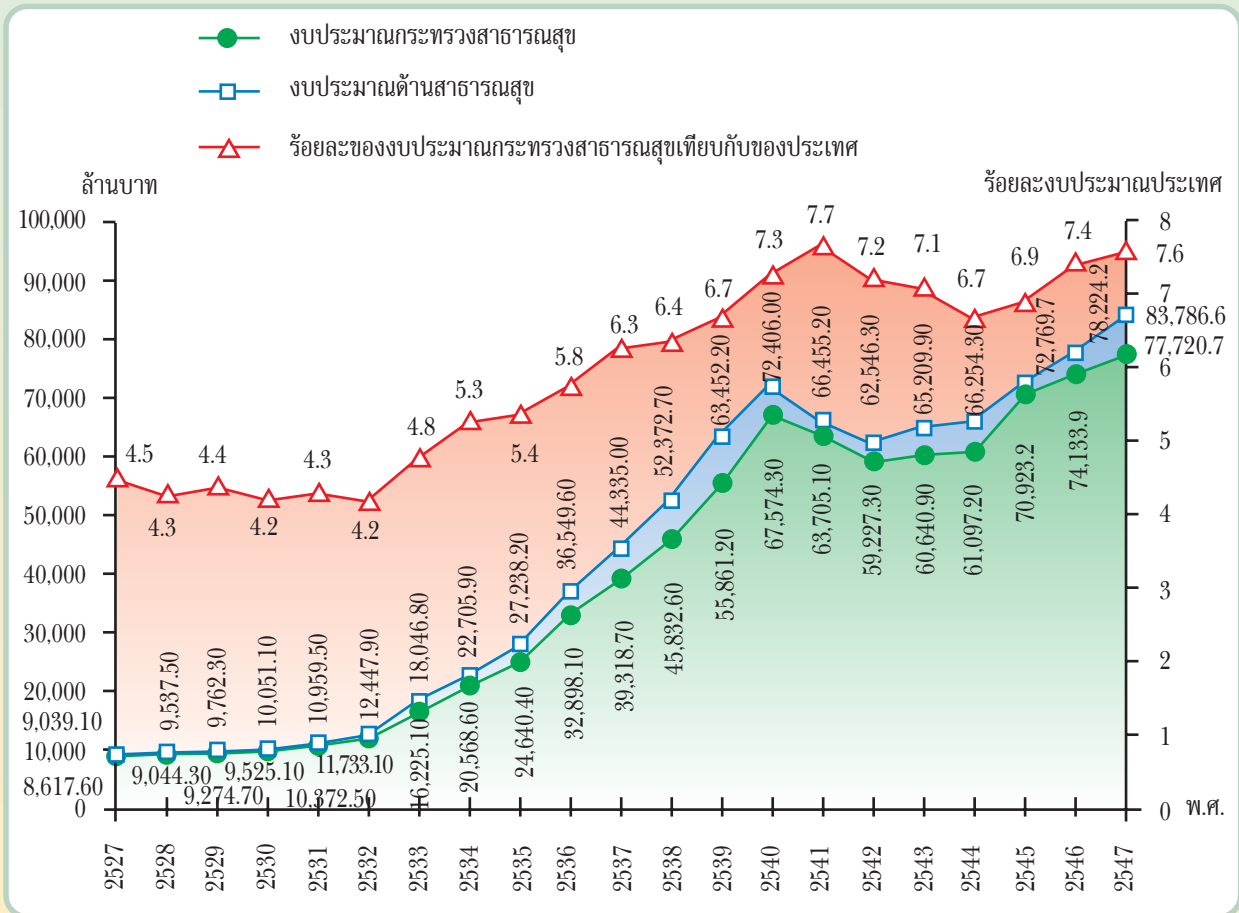
รายจ่ายด้านสุขภาพที่มาจากครัวเรือนมีสัดส่วนสูงถึง 2 ใน 3 ของรายจ่ายเพื่อสุขภาพทั้งหมด สะท้อนถึงการขาดประสิทธิภาพในระดับมหภาค การปฏิรูประบบการคลังสุขภาพจึงเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการปฏิรูประบบบริการสุขภาพ โดยมุ่งเน้นที่จะให้เกิดระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้า รวมทั้งการจัดระบบการคลังสุขภาพรวมหมู่ (Collective Financing) และการปรับระบบการจ่ายเงินแก่สถานพยาบาลโดยบุคคลที่สาม (Third party payer) ให้เข้มแข็ง เพื่อให้ค่าใช้จ่ายที่มาจากครัวเรือนที่มีลักษณะการจ่ายอย่างกระจัดกระจายและไร้ทิศทางการกำกับจากประเทศให้เป็นลักษณะการรวมเป็นกองทุนขนาดใหญ่ เพื่อจัดการให้ระบบมีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น

## 5.4 รายจ่ายสุขภาพโดยภาครัฐ

### 5.4.1 แนวโน้มงบประมาณสุขภาพภาครัฐ

สัดส่วนงบประมาณสุขภาพภาครัฐในภาพรวมทั้งประเทศมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว นับตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 จนถึงต้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ก่อนที่จะเกิดภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ เนื่องจากเป็นช่วงที่เศรษฐกิจเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง หากพิจารณางบประมาณเฉพาะกระทรวงสาธารณสุข จะพบว่า สัดส่วนงบประมาณกระทรวงสาธารณสุขต่องบประมาณภาครัฐทั้งหมดสูงขึ้นมากด้วยเช่นเดียวกัน ดังแสดงในภาพที่ 6.37 กล่าวคือ มีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 5 ของงบประมาณรายจ่ายทั้งสิ้น มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 อย่างไรก็ตามงบประมาณรายจ่ายด้านสุขภาพของประเทศไทยยังอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ หากเปรียบเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้วหลายประเทศ ซึ่งมีงบประมาณรายจ่ายด้านสุขภาพประมาณร้อยละ 13-15 ของงบประมาณรายจ่ายทั้งหมด แต่ก็มีสัดส่วนที่สูงกว่าประเทศในแถบเอเชียด้วยกันหลายประเทศ

ภาพที่ 6.37 งบประมาณด้านสุขภาพและงบประมาณกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2527 - 2547



ที่มา: สำนักงานประมาณ

หมายเหตุ: พ.ศ. 2538 - 2547 งบประมาณกระทรวงสาธารณสุขรวมงบกองทุนหมุนเวียนประกันสุขภาพ (เดิมเป็นงบเงินทุนหมุนเวียนบัตรประกันสุขภาพ)

### 5.4.2 การจัดสรรงบประมาณสุขภาพของภาครัฐ

การจัดสรรงบประมาณสุขภาพของภาครัฐ ให้ความสำคัญกับงานด้านการรักษาพยาบาลมาโดยตลอด (ตารางที่ 6.53) จะเห็นได้จากงบประมาณร้อยละ 60-66 จัดสรรให้กับงานบริการรักษาพยาบาลในโรงพยาบาล ซึ่งมีบริการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคค่อนข้างน้อย ในขณะที่งบประมาณที่จัดสรรให้กับงานบริการที่สถานีอนามัยที่มุ่งเน้นงานบริการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคเป็นหลัก เพียงประมาณร้อยละ 20-24 และสัดส่วนดังกล่าวมีแนวโน้มลดลงเรื่อยๆ จนช่วงเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ จะเห็นได้ชัดว่างบประมาณบริการของโรงพยาบาลลดลงมาก เนื่องจากการปรับลดงบลงทุนในส่วนงบประมาณก่อสร้าง ทำให้สัดส่วนงบประมาณที่สถานีอนามัยสูงขึ้น

ตารางที่ 6.53 การจัดสรรงบประมาณด้านการจัดบริการสาธารณสุขภาครัฐเปรียบเทียบ พ.ศ. 2536 - พ.ศ. 2547

งบประมาณ	2536		2537		2538		2539		2540		2541		2542		2543		2544		2545		2546		2547					
	บาท	%	บาท	%	บาท	%	บาท	%	บาท	%	บาท	%	บาท	%	บาท	%	บาท	%	บาท	%	บาท	%	บาท	%				
ด้านสาธารณสุข																												
1. โรงพยาบาล	22,955.5	66.1	26,958.0	63.8	31,006.1	62.7	37,443.0	62.6	44,881.2	65.9	39,181.2	63.7	37,795.1	62.8	38,230.0	60.2	38,949.0	60.0	35,546.9	48.8	38,554.2	49.3	41,252.5	49.2				
2. งานผู้ป่วยนอก (สถานีอนามัย)	7,154.8	20.6	10,244.4	24.2	11,173.2	22.6	13,630.4	22.8	13,898.3	20.4	13,239.6	21.5	14,044.5	23.3	15,122.1	23.8	14,943.4	23.0	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA		
3. งานบริการสาธารณสุข	2,083.1	6.1	1,721.3	4.1	2,033.1	4.1	2,571.3	4.3	2,335.7	3.4	2,395.2	3.9	2,187.2	3.6	2,494.5	3.9	2,765.7	4.3	5,072.8	7.0	2,875.9	3.7	1,949.1	2.3				
4. งานวิจัยสาธารณสุข	288.4	0.8	371.2	0.9	476.0	0.9	537.6	0.9	1,022.3	1.5	975.9	1.6	809.3	1.3	858.2	1.4	718.9	1.1	2,037.1	2.8	2,113.2	2.7	3,172.3	3.8				
5. งานสาธารณสุขอื่น	220.5	6.4	2,951.0	7.0	4,785.7	9.7	5,628.1	9.4	5,987.3	8.8	5,716.3	9.3	5,343.6	9.0	6,796.4	10.7	7,550.5	11.6	30,112.9	41.4	34,680.9	44.3	37,412.7	44.7				
รวม	32,702.3	100	42,245.9	100	49,474.1	100	59,810.4	100	68,124.8	100	61,508.2	100	60,179.7	100	63,501.2	100	64,927.5	100	72,769.7	100	78,224.2	100	83,786.6	100				

ที่มา: สำนักงานประมาณ

หมายเหตุ: พ.ศ. 2545 เป็นต้นมา สำนักงานประมาณไม่ได้ตัวเลขงบประมาณงานผู้ป่วยนอก(สถานีอนามัย)มารวมไว้ในงานสาธารณสุขอื่นซึ่งไม่สามารถตัวเลขออกมาได้

### 5.4.3 แบบแผนการใช้จ่ายงบประมาณสุขภาพ

วิโรจน์ ตั้งเจริญเสถียร และคณะ (2540) ได้ทำการศึกษาแบบแผนรายจ่ายสุขภาพของรัฐในแผนพัฒนาการสาธารณสุข ฉบับที่ 5-6-7 (พ.ศ. 2525-2539) พิจารณาตามประเภทของกิจกรรม พบว่า งบประมาณด้านสุขภาพในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5, 6 และ 7 มุ่งเน้นบริการรักษาพยาบาลเป็นหลัก มุ่งเน้นการจัดสรรในส่วนกลางมากที่สุดแต่ก็มีแนวโน้มจัดสรรให้เขตเทศบาลเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 22.9 เป็นร้อยละ 37.5 ซึ่งการเพิ่มขึ้นของงบประมาณจัดสรรให้เขตเทศบาล ทำให้สัดส่วนงบประมาณที่จัดสรรให้สุขาภิบาลและนอกเขตสุขาภิบาลลดลงตามลำดับในช่วง 15 ปีที่ผ่านมา และเมื่อพิจารณาการจัดสรรงบประมาณตามประเภทรายจ่ายพบว่า งบดำเนินการมีแนวโน้มเป็นสัดส่วนที่ลดลง และงบลงทุนที่ลดลงในแผนฯ 6 แต่สัดส่วนกลับเพิ่มขึ้นเท่าตัว ในช่วงแผนฯ 7

เมื่อพิจารณาแผนการใช้จ่ายงบประมาณในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 งบประมาณด้านสาธารณสุขยังคงมุ่งเน้นบริการรักษาพยาบาลเป็นหลักเช่นเดียวกับแผนพัฒนาฯ ที่ผ่านมา ที่น่าสังเกตคือ งานด้านส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคกลับได้รับงบประมาณน้อยลงกว่าเดิม ในขณะที่งานด้านการควบคุมสารเสพติด พิ้นฟูสมรรถภาพ การผลิตและพัฒนาสมรรถนะบุคลากร รวมถึงการคุ้มครองผู้บริโภคได้รับจัดสรรเพิ่มมากขึ้น ส่วนการจัดสรรงบประมาณตามประเภทรายจ่ายพบว่า สัดส่วนงบลงทุนลดลงเกือบเท่าตัว เนื่องจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ทำให้การปรับลดงบประมาณในส่วนของการก่อสร้างมีผลให้สัดส่วนงบดำเนินการและงบเงินเดือนและค่าจ้างเพิ่มสูงขึ้น (ตารางที่ 6.54) นอกจากนี้ การจัดสรรงบประมาณตามพื้นที่ถึงแม้ไม่มีข้อมูลแสดงให้เห็นชัดเจนว่ามีการจัดสรรให้แต่ละพื้นที่เป็นสัดส่วนอย่างไร แต่จากตารางที่ 6.54 สะท้อนให้เห็นว่าการจัดสรรงบประมาณด้านสาธารณสุขยังมุ่งเน้นให้ส่วนกลางมากที่สุด

อย่างไรก็ตามแบบแผนการใช้จ่ายงบประมาณสุขภาพในอนาคตคาดว่า มีการจัดสรรให้กับงานด้านส่งเสริมสุขภาพมากขึ้น เนื่องจากกระแสการปฏิรูประบบสุขภาพที่มีแนวโน้มปรับระบบการคลังสุขภาพโดยเน้นนโยบายสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค และจากการกำหนดเจตนารมณ์ของระบบสุขภาพแห่งชาติให้เป็นไปเพื่อการสร้างสุขภาพมากกว่าการซ่อมแซมสุขภาพ รวมทั้งการพัฒนาารูปแบบการจัดสรรงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานและผลลัพธ์ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาสาธารณสุขของพื้นที่จะส่งผลให้การบริหารจัดการระบบการคลังสุขภาพมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ นโยบาย “30 บาทรักษาทุกโรค” จะมีรูปแบบการจัดสรรงบประมาณแบบเหมาจ่ายรายหัวโดยรวมเอาเงินเดือนและงบประมาณดำเนินการไปด้วย ลักษณะการจัดสรรงบประมาณแบบนี้จะทำให้เกิดการปฏิรูประบบการจัดการสถานบริการสุขภาพภาครัฐอย่างขนานใหญ่ในอนาคตอันใกล้

ตารางที่ 6.54 การจัดสรรงบประมาณด้านสาธารณสุข จำแนกตาม 11 กิจกรรมหลัก, เขตพื้นที่และหมวดรายจ่าย ตามแผนพัฒนา ฉบับที่ 5,6,7,8

	แผนฯ 5		แผนฯ 6		แผนฯ 7		แผนฯ 8	
	ล้านบาท	%	ล้านบาท	%	ล้านบาท	%	ล้านบาท	%
<b>By type of expenditure</b>	<b>44,508.97</b>	<b>100</b>	<b>74,253.70</b>	<b>100</b>	<b>233,792.39</b>	<b>100</b>	<b>330,930.46</b>	<b>100</b>
1. บริหาร	2,958.9	6.65	5,431.37	7.31	12,301.07	5.5	16,859.68	5.09
2. บริการรักษาพยาบาล	26,053.77	58.54	42,996.71	57.91	124,262.44	55.52	182,394.81	55.12
3. ส่งเสริมสุขภาพ	7,678.67	17.25	11,978.34	16.13	43,161.80	19.29	54,618.37	16.50
4. ควบคุมป้องกันโรค	4,502.25	10.12	8,143.44	10.97	26,311.92	11.75	36,612.44	11.06
5. ควบคุมสารเสพติด	233.15	0.52	395.50	0.53	1,337.51	0.6	3,924.44	1.19
6. ฟื้นฟูสมรรถภาพ	105.27	0.24	196.18	0.26	732.72	0.33	4,915.74	1.49
7. ผลิตบุคลากร	1,609.87	3.62	2,172.51	2.93	6,627.11	2.96	18,824.87	5.69
8. พัฒนาสมรรถนะบุคลากร	513.42	1.15	833.83	1.12	1,206.25	0.54	2,362.14	0.71
9. สาธารณสุขมูลฐาน *	353.42	0.79	1,260.47	1.70	4,995.48	2.23	4,160.32	1.26
10. คุ้มครองผู้บริโภค	397.33	0.89	643.52	0.87	2,117.66	0.95	4,337.09	1.31
11. วิจัยและพัฒนา	102.92	0.23	201.83	0.27	738.43	0.33	1,920.56	0.58
<b>By four Area</b>								
1. ส่วนกลาง	26,766.58	60.14	41,023.08	55.25	112,696.09	50.36	} NA	} NA
2. เทศบาล	10,203.97	22.93	23,644.55	31.84	84,088.57	37.57		
3. สุขาภิบาล	4,206.76	9.45	5,315.10	7.16	14,420.312	6.44		
4. นอกเขตสุขาภิบาล	3,331.66	7.48	4,270.97	5.75	12,587.39	5.62		
<b>By items</b>								
1. งบดำเนินการ	16,913.41	38.0	25,988.79	35.0	71,613.59	32.0	128,070.09	38.7
2. งบลงทุน	7,566.52	17.0	10,395.52	14.0	62,661.83	28.0	61,553.06	18.6
3. งบเงินเดือนและค่าจ้าง	20,029.04	45.0	37,869.39	51.0	89,516.97	40.0	141,307.31	42.7

ที่มา: งบประมาณแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5-7 ได้จาก วิโรจน์ ตั้งเจริญเสถียร และคณะ, 2540

หมายเหตุ: 1. \* คิดเฉพาะกิจกรรมการพัฒนางานสาธารณสุขมูลฐานในชุมชน (การฝึกอบรมอาสาสมัครและผู้นำชุมชน) เท่านั้น  
2. งบประมาณด้านสาธารณสุขของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ที่จำแนกตามกิจกรรม ได้จากสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ และสำนักงบประมาณ โดยข้อมูลงบประมาณด้านสาธารณสุขของกระทรวงสาธารณสุขเป็นตัวเลขจริงและงบประมาณด้านสาธารณสุขของหน่วยงานภายนอกกระทรวงสาธารณสุขได้จากการคาดประมาณจากค่าเฉลี่ยของข้อมูล งบประมาณในช่วงแผนฯ 5-7 จากหน่วยงานภายนอกกระทรวงสาธารณสุข